

RETEN I AARHUS DOM

afsagt den 4. marts 2020

Sag BS- [REDACTED]-ARH

Mandatar Fagligt Fælles Forbund for
[REDACTED]
(advokat Claus Hanghøj)

mod

[REDACTED] Menighedsråd
(advokat Jens Andersen-Møller)

Denne afgørelse er truffet af dommer Tine Rud.

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, der er anlagt den 16. oktober 2018, angår et erstatningskrav mod sagsøgte, [REDACTED] Menighedsråd, som arbejdsgiver i anledning af en arbejdsulykke den 19. november 2013, hvor sagsøgeren, [REDACTED], pådrog sig et brud på håndleddet i forbindelse med, at en gravsten væltede.

Fagligt Fælles Forbund har som mandatar for [REDACTED] nedlagt påstand om, at [REDACTED] Menighedsråd skal betale [REDACTED] 82.766,80 kr. med procesrente fra sagens anlæg.

Det påståede beløb omfatter godtgørelse for svie og smerte, tabt arbejdsfortjeneste og positive udgifter i forbindelse med ulykken.

[REDACTED] Menighedsråd har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb end påstået.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Der er afgivet forklaring af sagsøgtets partsrepræsentant, menighedsrådsformand [REDACTED], og af sagsøgtets vidner J [REDACTED] og P [REDACTED].

Menighedsrådsformand [REDACTED] har forklaret, at han kom ind i menighedsrådet første gang i 1992 og var medlem i 8 år. Han blev medlem igen fra 2008 til 2012. Hans nuværende medlemskab har varet siden 2016. Han var således ikke medlem i 2013, men har fået refereret hændelserne i forbindelse med [REDACTED] ulykke den 19. november 2013.

Der er kun én kirke i [REDACTED] Sogn, men [REDACTED] Sogn og [REDACTED] Sogn er gået sammen om at ansætte en kirkegårdsleder, der har ansvaret for begge kirkegårde. Sådan var det også i 2013.

I 2013 havde de en lokal graver, J [REDACTED], samt en sæsonmedarbejder, P [REDACTED], til at arbejde på [REDACTED] kirkegård. De havde desuden skiftende personer i virksomhedspraktik, også for at påtage sig et samfundsmæssigt ansvar.

Den omhandlede grav er etableret i 1968, og der må i den forbindelse være udfærdiget et gravstedsbrev, som de dog ikke har kunnet finde i arkiverne.

Han har fået oplyst af J [REDACTED], at det er afdødes families ansvar at etablere et gravminde. Gravstedet er lejet, og det er lejerens ansvar at etablere gravstedet. Gravstenen tilvejebringes ved de efterladtes henvendelse til en stenhugger, som sætter stenen op. Han har fået fortalt, at man tidligere ofte brugte en sokkel til gravstenen, men i dag placerer en støtte bag stenen.

[REDACTED] Kirke har i fællesskab med [REDACTED] Kirke en sikkerhedsorganisation. Kontaktpersonen er den lokale personaleleder fra menighedsrådet. Arbejdstilsynet kontrollerer jævnligt forholdene, og de har ikke fået anmærkninger. Menighedsrådet er ansættende myndighed for alle ansatte omkring kirken, og sikkerhedsorganisationen omfatter alle medarbejdere, herunder kirketjenere og organister. Præsterne er ansat under stiftet/biskoppen. Han kender ikke nærmere til, hvad Arbejdstilsynet specifikt har besigtiget gennem årene.

J [REDACTED] har forklaret, at han har været ansat som medhjælper/gartner af [REDACTED] Menighedsråd fra 1994 til 2000 og vendte tilbage til jobbet i

2006. Han var sikkerhedsrepræsentant fra 1996 til 2000. P [REDACTED] var sikkerhedsrepræsentant, da vidnet kom tilbage i 2006.

I 2013 var de 6 personer til at udføre arbejdet på kirkegårdene i [REDACTED] og [REDACTED]. Kirkegårdslederen var F [REDACTED].

Det omhandlede gravsted var etableret i 1968. Der er dato på gravstenen. Stenen blev rejst igen efter ulykken og står stadig.

Det er stenhuggeren, der med hjælp fra kirkegårdspersonalet sætter gravstenene op. Det sker under stenhuggerens ansvar. De fleste gravsten bliver sat midt på gravstedet. For nogle år tilbage var det almindeligt, at der blev sat en sokkel/et fundament, som stenen stod på. Fundamentet gik langt ned i jorden. På et tidspunkt gik man over til at sætte en støtte bag stenene i stedet for en sokkel.

Den omhandlede gravsten vejer ifølge F [REDACTED] og P [REDACTED] omkring 200- 210 kg.

Der har aldrig i hans tid på kirkegården været problemer med stenen. Den har ikke kunnet tippes eller væltes.

Han var ikke med til at rejse stenen igen. Han var heller ikke til stede på uheldsdagen. Der er ikke ændret på stenens sokkel, og den står i dag, som den stod før uheldet.

Graven har ikke sat sig i den periode, han har haft kendskab til, dvs. siden 1994.

De fører tilsyn med alle gravsten løbende og særligt hvert forår for at se, hvordan de står. Hvis noget skal oprettes, gør de det selv, hvis de kan, og får ellers fat i stenhuggeren.

På kistegravsteder vil graven på et tidspunkt sætte sig. Dette har ikke været et problem på det omhandlede gravsted.

De har ikke haft hærværk mod gravstenene.

Han skrev en udtalelse til sagsøgeren efter, at hun første gang havde været i virksomhedspraktik på kirkegården. Han var meget glad for hende, fordi hun var dygtig. Han var den, der satte hende ind i arbejdet. Maskiner og værktøj får man introduktion til, og man gennemgår, om vedkommende har det rette arbejdstøj – ellers indkøbes sikkerhedssko og høreværn m.v. Man går rundt på kirkegården og ser på forholdene, og han har altid haft en seddel på sig med de punkter, der skulle nævnes, for ikke at glemme noget. Han har bl.a. talt om arbejdsstillinger og opfordret til at spørge, hvis man er i tvivl om noget. Han har

instrueret i, at man ikke må gribe efter en gravsten, som er ved at vælte. Der er ikke sagt noget om, hvorvidt man må røre ved stenene. Det skal man jo normalt ikke gøre, hvis ikke man er involveret i arbejdet med at stabilisere en sten eller lignende. Der er givet instruktion om ikke at skubbe til gravstenene. Instruktionerne gives ved ansættelsens begyndelse og derpå løbende i forbindelse med arbejdet. De kommer tæt på gravstenene bl.a. ved rengøring, granlægning og hækklipning.

Det var hans indtryk, at sagsøgeren forstod instruktionen. Han gav den med langsom stemmeføring, fordi det er vigtigt at tale langsomt, når nogen skal forstå noget, de ikke har hørt før. Dette er hans generelle erfaring. Det var vigtigt for ham at sikre sig, at det, han sagde, blev forstået.

Han var ikke selv til stede, da sagsøgeren påbegyndte sin anden ansættelse dagen før uheldet. Hans makker P [REDACTED] var da på stedet.

De har været ude for, at en sten er væltet uden at være skubbet til, men kun i forbindelse med, at et gravsted er sunket efter regnvejr.

Han har ikke efterfølgende undersøgt, hvad der skal til for at vælte den omhandlede gravsten, men det har P [REDACTED]. Han sagde, at man skulle trække med en kraft på 35 kilo for at vælte den, hvilket er en stor kraft. Der skal således et ordentligt skub til for at vælte den.

De har mindst to gange haft besøg af Arbejdstilsynet på kirkegården. Der har ikke været bemærkninger. Arbejdstilsynet har ikke være til stede under arbejdets udførelse, men har fået oplyst arbejdsangene.

Han kan ikke huske, hvad der helt konkret blev sagt til sagsøgeren ved instruktionen, men han har gennemgangen på rygraden, hvorfor han er sikker på, at han har forklaret hende de sikkerhedsmæssige aspekter af arbejdet.

Hun havde tilsvarende arbejdsopgaver under sit første praktikophold som i forbindelse med arbejdsulykken.

Arbejdet bestod bl.a. i rengøring og hækklipning på gravstederne, og sagsøgeren har i forbindelse med bl.a. hækklipning fået besked om at være forsigtig og ikke komme for tæt på gravstenen. Han har vist hende, hvordan hun kunne undgå at komme for tæt på. De har således bl.a. talt om, at hun ikke skulle gå imellem gravstenen og den bevoksning, hun skulle klippe, fordi gravsten kan vælte. Han har det i hovedet som en risiko, at gravsten kan vælte, men det er meget sjældent, at det sker. Han har aldrig selv været ude for det.

Det omhandlede gravsted var ikke ved at synke. Der var heller ikke forhold på de tilstødende gravsteder, som kunne påvirke stabiliteten af stenen.

Der har ikke været dialog med gravstedsejerne om vedligeholdelsen af gravstedet. De har indgået aftale med kirkegården om at holde gravstedet.

Hvis de ser, at en gravsten står skævt, bliver det rettet.

Det er vægten af gravstenen, der holder den stående. Der er ikke hæftning mellem gravsten og sokkel.

P [REDACTED] har forklaret, at han har været ansat af sagsøgte fra 2001 – 2013 som kirkegårdsgartner. Han nærmeste overordnede var F [REDACTED]. Han fungerede på lige fod med J [REDACTED], men J [REDACTED] havde nok større faglig indsigt.

Han arbejdede sammen med sagsøgeren, da hun kom til skade den 19. november 2013. Han stod ret tæt på uheldsstedet.

Gravstedet er etableret i 1968. Stenen står på en sokkel, der må være sat af stenhuggeren. Der har aldrig været problemer med gravstedet eller stenen.

Han husker ikke, om han undersøgte stedet umiddelbart efter uheldet. Han var ikke med til at rejse stenen igen, men har kigget på den mange gange. Den står i dag som før uheldet.

De tilser jævnligt stenene, særligt efter regnfald. Man instruerer de ansatte om, at de skal være agtpågivende over for, om der er noget på gravstedet, der kan være til fare for den ansatte eller de pårørende, der besøger gravstedet. Man går ikke hen og piller ved stenene. Dette er noget, de ansatte får at vide.

Sagsøgeren var i virksomhedspraktik hos dem fra den 15. juli til den 19. september 2013. Sagsøgeren og han gik ved siden af hinanden og arbejdede, men hun var formelt praktikant under J [REDACTED].

På uheldsdagen var de i gang med grandækning. Det var ham, der introducerede hende til, hvordan man klippede og lagde grenene. Han sagde også til hende, at man skulle være agtpågivende omkring stenen, når man lagde granen.

Det var J [REDACTED], der introducerede sagsøgeren til arbejdet som helhed, både første og anden gang hun tiltrådte.

Han var 5-6 meter fra sagsøgeren, da uheldet skete. Han hørte hende skrig meget højt, og han var henne hos hende i løbet af 5 sekunder. Hun lå oven på ste-

nen, med armen inde under stenen. Stenen lå helt ned, og sagsøgeren havde hovedet inde i baghækken. Han løftede stenene med begge hænder og holdt den med venstre arm, mens han trak hendes arm ud. Han fik hende op at stå, og de gik ned til materialegården og ventede på ambulancen, der kom efter 15 minutter.

Han har aldrig før eller siden været ude for, at en gravsten er væltet, med mindre der er sket sammenfald af en kistegrav.

Han kunne se sagsøgeren og holdt øje med hende, mens de arbejdede, men han så ikke selve uheldet. Han kan ikke sige, hvor tæt hun var på stenen lige inden, hun skreg. Han så det ikke sådan, at der var en risiko. De kunne tale sammen, så tæt stod de på hinanden. Det sidste syn, han havde af sagsøgeren, inden han hørte skriget, var 10 sekunder før, hvor hun var ved at lægge gran. Han husker ikke, hvor på gravstedet hun befandt sig. Han husker ikke at have set hende lægge gran bag stenen. Han havde fokus på sit eget arbejde og havde tillid til, at hun kunne udføre opgaven.

De havde talt sammen om opgaven i 10-15 minutter samme morgen.

Stenen står løst på soklen. Han ved ikke, om man fortsat bruger denne metode. Det gør man vist med nogle sten.

Han blev sygemeldt en uge efter hændelsen på grund af dårlig ryg, men var måske et halvt år efter henne og prøve at skubbe lidt til stenen for at se, hvor meget der skal til for at vælte den. Der skal noget af et skub til, før den vælter.

Parternes synspunkter

 har i sit påstandsdokument anført følgende:

” ...

Til støtte for den i sagen nedlagte påstand, gøres det gældende at sagsøgte som arbejdsgiver er erstatningsansvarlig for den skade, der er overgået sagsøger.

Til støtte herfor henvises til reglerne i Arbejdsmiljølovens §§ 38, 42, 45, 16 og 17, hvorefter en arbejdsgiver har pligt til at sikre:

- at arbejdet er tilrettelagt og udføres sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, jf. normen i arbejdsmiljølovens § 38

- at arbejdsstedet er indrettet sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, jf. normen i arbejdsmiljølovens § 42
- at de tekniske hjælpemidler er indrettet og bliver anvendt sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, jf. normen i arbejdsmiljølovens § 45
- at der er givet instruktion om de sikkerhedsmæssige risici, samt at der gennemføres et effektivt tilsyn, jf. normerne i arbejdsmiljølovens §§ 16 og 17.

Det gøres gældende, at sagsøgte ikke har sikret disse normers overholdelse, og dermed har sagsøgte pådraget sig et erstatningsansvar i anledning af den indtrufne skade.

Ansaret beror navnlig på, at gravstenen - trods sin vægt - stod løst placeret på soklen uden nogen form for sikring mod at vælte, ligesom sagsøger ikke havde modtaget instruktion omkring de faremomenter, der kunne være forbundet med arbejdets udførelse.

I det omfang skaden beror på individuelle medarbejderes fejl og/eller forsømmelser, gøres endvidere gældende at sagsøgte også har pådraget sig hæftelsesansvar for disses skadevoldende handlinger, jf. DL 3-19-2.

Derudover gøres det gældende, at der ikke fra sagsøgers side foreligger erstatningsretlig relevant egen skyld, hvilket tillige gøres gældende for det tilfælde, at retten mod forventning måtte lægge til grund, at sagsøger har påvirket gravstenen, hvorved denne er væltet.

Det gøres videre gældende, at der foreligger den fornødne årsagssammenhæng mellem arbejdsulykken og den periode, hvorunder sagsøger rejser krav om erstatning og godtgørelse, samt at sagsøger kunne have forventet en indtægt under denne sygdomsperiode svarende til den til grund for erstatningskravet beregnede.

Endeligt gøres det gældende, at godtgørelse for svie og smerte bør opgøres svarende til satsen på tidspunktet udtagelse af stævningen, idet der ikke tillægges renter af godtgørelsen fra ulykkens indtræden.
..."

Menighedsråd har i sit påstandsdokument anført følgende:

" ...

Det bestrides, at sagsøgers uheld den 19. november 2013 kan henføres til fejl eller forsømmelser begået af sagsøgte, eller nogen for hvis handlinger sagsøgte hæfter.

Sagsøger har valgt først at anlægge sag umiddelbart inden udløbet af den forlængede 5årige forældelsesfrist i arbejdsskadesager, hvilket alt andet lige har forringet mulighederne for en forsvarlig oplysning af sagsforløbet, og det gøres i overensstemmelse med praksis gældende, at denne passivitet bør tillægges bevismæssig betydning, således at sagsøgers bevisbyrde for, at der skulle være handlet uforsvarligt fra menighedsrådets side, skærpes.

Det bestrides, at den pågældende gravsten, der blev opsat af et stenhuggeri 49 år tidligere, skulle have stået løs på soklen. Stenen tilhører brugeren af gravstedet.

Det bestrides, at stenen skulle kunne vælte uden en betydelig ydre påvirkning, og der har ikke været nogen som helst anledning til at betvivle, at gravstenens fundering var intakt og tidssvarende.

Der har ikke været udført arbejder eller indtruffet andre omstændigheder, der skulle kunne have svækket fundamentet. Der kunne heller ikke efter hændelsen konstateres fejl ved funderingen.

Menighedsrådets personale har ubestridt ført et sædvanligt, forsvarligt tilsyn med gravstederne.

Det bestrides videre, at der skulle være udvist forsømmelser med relation til instruktion, hvorved bemærkes, at "de sikkerhedsmæssige ricisi" forbundet med gravdækning er minimale. Der er herunder givet oplysninger om, at nysatte sten, der i dag ofte er uden fundament, kan være påvirkelige af det jordarbejde, der er forbundet med en kistebegravelse, og at de ansatte derfor blandt andet ikke må skubbe til dem.

Der er udført et tilsyn med arbejdsudførelsen, der er fuldt forsvarligt og svarer til, hvad der er sædvanligt på tilsvarende arbejdspladser.

Det gøres ex tuto gældende, at skaden alene vil kunne indtræffe, såfremt sagsøger af en eller anden grund har påvirket stenen eventuelt ved at skubbe til denne, hvilket konstituerer egen skyld.

Størrelsen af det rejste krav bestrides på det foreliggende grundlag som udokumenteret.

Det er ikke dokumenteret, at sagsøger i den angivne periode ville kunne have oppebåret indtjening som forudsat i opgørelsen, ligesom det bestrides, at der har foreligget relevant sygdomsmeddeling i den periode for hvilken, der søges erstatning og godtgørelse.

Det er udokumenteret, at sagsøger som følge af et håndledsbrud skulle have været sygdomsmeddelt i mere end 1 år. Sagsøger var kendt med forudbestående gener fra højre arm, jf. også bilag 10 om armskade den 1. december 2009.

Videre fremgår det af notat af 9. december 2013 om kontrol af hånd, at der er normal håndfunktion, og at sagsøger for tiden var uden arbejde, men lavede keramik og andet håndarbejde uden problemer.

Det er ikke godtgjort, at sagsøgers mulige sygdomsmeddeling, der ikke ses registreret i journalen, er forårsaget af hændelsen og ikke af andre konkurrerende erhvervshæmmende gener.

Kravet om godtgørelse for svie og smerte skal opgøres på basis af taksten i 2014 (kr. 185,00 pr. dag), hvor kravet kunne være rejst.

...”

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Det er ikke – som sagen er oplyst fra sagsøgerens side – muligt at fastslå, hvad der har forårsaget, at stenen er væltet. Det kan herunder ikke udelukkes, at sagsøgeren – der har undladt at afgive forklaring under sagen – har påvirket stenen på en måde, som har medført uheldet. Dette gælder navnlig i lyset af vidnet P [REDACTED] forklaring om, at han umiddelbart efter uheldet fandt sagsøgeren liggende oven på gravstenen, med armen under den.

Det kan efter de fremkomne oplysninger endvidere ikke lægges til grund, at gravstenens fundamentering var usædvanlig eller uforsvarlig, eller at der var andre forhold på gravstedet, som medførte en særlig risiko for, at gravstenen kunne vælte.

Endeligt kan det efter de fremkomne oplysninger ikke lægges til grund, at sagsøgte har tilsidesat sine forpligtelser til som arbejdsgiver at sikre forsvarlige

sikkerhedsmæssige forhold for udførelsen af det omhandlede arbejde, herunder for så vidt angår behørig instruktion af sagsøgeren.

Sagsøgte får på denne baggrund medhold i sin påstand om frifindelse.

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, forløb og udfald fastsat til dækning af advokatudgift med 20.000 kr. Beløbet er eksklusiv moms, idet sagsøgte er oplyst at være momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

Sagsøgte, [REDACTED] Menighedsråd, frifindes.

Sagsøgeren, Fagligt Fælles Forbund som mandatar for [REDACTED], skal inden 14 dage betale sagsomkostninger til [REDACTED] Menighedsråd med 20.000 kr. Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.